

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

NAJŽIVI
29.
NOVEMBER!

LÉTNIK IV

DUNAJ, V SOBOTO, 26. XI. 1949

ŠTEV. 81 (266)

Ob rojstnem dnevu nove
Jugoslavije

Šest let je od zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, na katerem so zastopniki vseh jugoslovanskih narodov sprejeli dolekosežne sklepe, ki so v bistvu spremenili politični in družbeni ustroj Jugoslavije. Z drugim zasedanjem je bilo zaključeno nad dve in pol leti trajajoče obdobje najtežje borbe za okupatorji in osvobodilno gibanje je imelo tedaj že v zunanem in notranjem političnem pogledu, kakor tudi v vojaškem pogledu odločilne uspehe, ki so omogočili, da so jugoslovanski narodi po svojih predstavnikih iznesli svoje zahteve in svojo s krvjo zapečateni pravico, da sami odločajo o svoji usodi, o državni obliki in ureditvi nove Jugoslavije, ki so jo nenehno ustvarjali med ognjem sovražnega orožja in v trdem boju z njim.

To novo Jugoslavijo so nosili v srcu že takrat, ko so neznosna davčna bremena stiskala kmeta, da je šel drug za drugim na boben in ni bilo več s čim plačati banki dolgov, ko so delavci postopali doma, ker ni bilo dela, ko so uradništvu leto za letom krčili plače od itak nezadostnih dohodkov. Nosili so jo v svojem srcu, ko so začeli razmišljati o mtlijonskih kraljevih plačah, ko so videli, da prodajajo vlade in kralj zemeljsko bogastvo tujcem v izkoriščanje, ko se je stopnjevalo poleg socialnega še težko narodno zatiranje in so zapirali tiste, ki so v svojem ogorčenju in spoznanju oznanjali pravičnejši svet tlačenemu in izkoriščanemu ljudstvu.

Na drugem zasedanju so zastopniki jugoslovanskih narodov položili temelje tej novi Jugoslaviji in pravičnejši bodočnosti. Dve leti po zgodovinskem zasedanju v Jajcu in pol leta po zmagi nad fašističnimi osvajalci pa so narodi Jugoslavije uresničili sklepe tega zasedanja, ko je Ustavodajna skupščina proglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in sprejela novo jugoslovansko ustavo, ki temelji prav na sklepih zgodovinskega zasedanja v Jajcu.

Uresničil se je dolgoletni sen jugoslovanskih narodov, postali so resnično svobodni in enakopravni, osvobodili so se jarma zaslužjevanja in izkoriščanja. Nova svobodna, neodvisna demokratična Jugoslavija je postala resničnost in jugoslovanski narodi so zaživeli novo srečno življenje, za katero so se bórili in krvaveli, za katero so padali najboljši borci.

Tega novega življenja se danes v polni meri zaveda vsak državljani nove Jugoslavije in prav iz te zavesti se je rodil tudi silni delovni polet jugoslovanskih narodov pri obnovi in izgradnji svobodne domovine. Od tu je tista velika vera in zaupanje najširših ljudskih množic v lastne sile, ki jih prepaja tako, kot je prepajala partizanske borce, ko so šli na stokrat močnejšega sovražnika z zavestjo, da gradijo in se borijo za nov in boljši svet.

Z veličastnimi delovnimi uspehi, ki jih dosega jugoslovansko delovno ljudstvo pri uresničitvi petletnega plana, ponovno potrjuje sklepe drugega zasedanja AVNOJ-a in na ta najbolj zgovorni način dokazuje vsem kominformskim klevetni-

Udarec proti slovenskemu šolstvu v Trstu

Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega ljudstva za Svobodno tržaško ozemlje je izdal proglas, namenjen prebivalstvu Svobodnega tržaškega ozemlja, v katerem protestira proti odloku angloameriške vojaške uprave, po katerem hoče ta odpustiti 22 slovenskih učiteljev.

V proglasu poziva Izvršni odb. Slovence in demokrate Svobodnega tržaškega ozemlja, da zavzamejo stališče do proti Slovincem naperjene politike vojaške uprave in da se združijo v borbi za ohranitev slovenskih šol in za jezikovno enakopravnost Slovencev in Italijanov.

Prav tako je naslovil Izvršni odbor Osvobodilne fronte protestno pismo na generalnega sekretarja anglo-ameriške uprave za civilne zadeve, generala Edelmana. V pismu ugo-

taavlja, da so zadnji ukrepi zasedbenih sil očitno dokazali, da uporablja vojaška uprava zasedbenih sil dva namena upravljanja, enega za italijanske in drugega za slovenske šole. Na ta način pa zatira z vsemi sredstvi slovenski pouk.

Z zadnjim ukrepom je zavezniška vojaška uprava jasno dokazala, da se je odločila, nadaljevati pot fašistične zakonodaje in z ozirom na slovenske šole uporabljati zatiralske ukrepe ter onemogočiti izobrazbo slovenskega ljudstva, je rečeno med drugim v protestnem pismu.

Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega ljudstva za Svobodno tržaško ozemlje protestira in zahteva, da zavezniška vojaška uprava razveljavi svoj sklep glede odpusti-

tve slovenskih učiteljev ter prepreči njih zasledovanje, da uporablja napram slovenskim šolam iste ukrepe kot napram italijanskim in da uvede ter končno izvaja narodno in jezikovno enakopravnost Slovencev in Italijanov.

Glede tega enostranskega in pristranskega ukrepa anglo-ameriške vojaške uprave napram slovenskemu prebivalstvu Svobodnega tržaškega ozemlja je poslal Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega ljudstva za Svobodno tržaško ozemlje tudi jugoslovanskemu zunanjemu ministru in šefu jugoslovanske delegacije na zasedanju Glavne skupščine Organizaciji združenih narodov Edvardu Kardelju brzojavko, v kateri zahteva posredovanje jugoslovanske delegacije.

Vprašanje bivših italijanskih kolonij
pred Organizacijo združenih narodov

Na zasedanju Glavne skupščine Organizacije združenih narodov so razpravljali o bodoči usodi bivših italijanskih kolonij Libije, Eritreje in Somalija.

Pri glasovanju so z večino 49 glasov sklenili, da bo Libija dosegla svojo neodvisnost šele leta 1952. Do tega časa bo Libijo upravljal komisar OZN ter svet, ki ga bodo tvorili zastopniki Egipta, Francije, Italije, Pakistana, Velike Britanije in Združenih držav Amerike, kakor tudi zastopniki prebivalstva Cirenajke, Tripolitanije in Fezana ter zastopniki narodnih manjšin Libije.

Ta svet bo imel nalogo, da bo prebivalstvu Libije pomagal pri izdelavi ustave, pri sestavljanju vlade in vladnih ustanov. Po dosegu samostojnosti pa bo Libija sprejeta v Organizacijo združenih narodov.

Proti temu delu resolucije nobena delegacija ni glasovala, zastopniki Jugoslavije, Belorusije, Češkoslovaške, Francije, Nove Zelandije, Poljske, Švedske, Ukrajine in Sovjetske zveze pa so se vzdržali glasovanja.

Z večino 48 glasov so sklenili, da dobi Italija takoj varuštvo nad Somalijem in sicer za dobo 10 let. Italija bo upravljala Somali skupno s konsultativnim svetom, sestavljenim

iz zastopnikov Egipta, Kolumbije in Filipin.

Proti temu delu resolucije so glasovali zastopniki Jugoslavije, Belorusije, Češkoslovaške, Etiopije, Poljske, Ukrajine in Sovjetske zveze.

Hkrati so z večino 47 glasov sklenili, da v vprašanju Eritreje trenutno ne bodo napravili dokončnega sklepa, temveč bodo tja poslali komisijo, sestavljeno iz zastopnikov Burme, Guatemale, Norveške, Pakistana in Južnoafriške unije. Komisija bo proučevala položaj in želje prebivalstva Eritreje ter o tem poročala do 15.

Avstrija ima približno 448.000 aktivnih
državnih nameščencev in upokojenecv

V davčnem odboru avstrijskega gospodarskega združenja je imel narodni poslanec Ludvig daljši govor o vprašanju upravne reforme. Na podlagi števil je pokazal, da znaša današnji upravni aparat 447.889 aktivnih uradnikov in penzionistov, za katere je predvideno v proračunu za leto 1950 4.271.300.000 šilingov. Novi proračun kaže v primeri s proračunom za leto 1949 porast osebja za 9.719, v primeri z letom 1938 pa 65.365 oseb. Pri plačah pomeni to od

zadnjega leta zvišanje za 686 milijonov, v primeri z letom 1938 pa za 1611,5 milijona šilingov. Pri tem pa niso niti uračunane penzijske državne doklade za nastavljenec državnih gozdov, državne tiskarne, državni gledališč in državnih železnic, ki znašajo tudi precej visoko vsoto. Te številke nazorno kažejo neznosni uradni aparat, bolezen, na kateri Avstrija hira še izza časa prve republike, ki je pozabila zmanjšati ogromni aparat nekdanje velike monarhije. V času nacizma in med vojno je uradniški aparat ponovno narastel in je zato reforma nujno potrebna. Številke kažejo tudi, da uvedba tako imenovanih komisarjev za štednjo, kakor je bila določena v letošnjem proračunu, nikakor ni imela pričakovane uspeha in zato to vprašanje slej ko prej čaka nujne rešitve.

Popravek

V številki 79 z dne 19. 11. 1949 v članku „Naše orožje je resnica, zato bomo zmagali“ se nam je vrnila tiskovna napaka in se mora v zadnjem odstavku pravilno glasiti: „... ko se je 98 odstotkov...“, ne pa 80 odstotkov, kot smo pisali v omenjeni številki.

R. J.

kom in reakcionarjem, da hoče ostati neodvisno, svobodno in enakopravno, da hoče samo odločati o svoji usodi in usodi svojih potomcev. Danes si ureja svoje življenje samo, danes dela zase, za svoje otroke, za svojo domovino v njen procvit, za svojo srečo ter lepšo bodočnost svojega in novih pokolenj.

Skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi pa smo tudi mi koroški Slovenci doprinesli k 29. novembru, k mladi jugoslovanski republiki. Za novo Jugoslavijo smo živeli in se borili z brati onstran meja. Za tako Jugoslavijo, ki se je rodila pred 6 leti, smo se z vso silo oklenili partizanske gibanja, ker je to slonelo na zamisli osvoboditve jugoslovanske zemlje, na enakopravnosti

vseh jugoslovanskih narodov in na socialni pravičnosti vseh njenih državljanov. Zaradi tega smo s svojo udeležbo povečali vrste borcev narodno osvobodilne borbe, da bi z borbo potrdili in dokazali svojo povezanost z matičnim narodom v Jugoslaviji ter tudi sami doprinesli svoj delež k osvoboditvi. Danes se kljub temu, da smo bili po krivični pariški kupčiji prisiljeni tudi v naprej živeti ločeni od svojih bratov v svobodni domovini, prav tako veselimo silnega napredka v matični državi, ker vemo, da nas Jugoslavija, ki se je rodila 29. novembra 1943, nikdar ne bo zapustila in bo njen silni delovni polet oplodil tudi naše narodno življenje.

Pravi obraz kominformске gonje

Vzemimo časopis, katerega koli hočemo in ga prelistajmo. Našli bomo mnogo besed in člankov o tem, da je treba zasigurati trajen mir v svetu. V prav istih časopisih in pa v isti, če ne še večji meri lahko zasledimo otipljivo vojno hujskaštvo. Če se pri tem omejimo na avstrijsko časopisje, ni treba prav nobenega izsvetiti. Ravno Avstrija kot danes vsestransko odvisna država, v kateri niso odvisni od imperialističnega zapada samo vladni in drugi reakcionarni krogi, ampak je povsem odvisno od sovjetskih zasedbenih oblasti oziroma sploh od Sovjetske zveze in Informbiroja tudi napredno gibanje s KPA na čelu, je vzorno zrcalo vse svetovne politike.

Kakor večina našega ljudstva ve, da Marshallov plan in Atlantski pakt prav tako malo služita utrditvi miru v svetu, kot so n. pr. različne izjave in proklamacije Wedeniga in drugih avstrijskih politikov o mirnem sožitju med Slovenci in Avstrijci na Koroškem iskrene, tako tudi še danes mnogim ni jasna vloga Informbiroja in njegove politike v borbi za mir.

Ni mogoče v kratkem članku do celca razodeti zgodovino, razvoj in današnjo vlogo informbirojevske politike. Za nas pa je najvažnejše, da spoznamo njene posledice na domačih, na koroških in na avstrijskih primerih.

Osnovna potreba v borbi za svetovni mir je tesna prijateljska vez med vsemi narodi in stoddotno prizanjanje popolne enakopravnosti, ne glede na to, ali gre za velike, ali za male narode. Najotipljivejši primer, da tudi tako imenovani napredni ljudje teptajo ta načela, smo koroški Slovenci občutili na svoji lastni koži. Deželno vodstvo KPA za Koroško, ki je že vseskozi le v meglenih frazah priznavalo našo enakopravnost z Avstrijci na Koroškem in našo pravico do samoodločbe v naši narodnorevolucionarni borbi, je takoj po objavi informbirojevske resolucije pokazalo svoje pravo lice. Dobro so nam že v spominu poskusi, da bi šovinistični in napram koroškim Slovincem sovražno razporeženi ljudje v KPA prevzeli vodstvo našega narodnoosvobodilnega gibanja, isti ljudje, ki so že tedaj klevetali in ki še danes klevetajo našo matično državo in njeno vodstvo. Šele pariška kupčija je pokazala, da so priučeni šovinizem teh ljudi podpihivali in jim zapovedali njihovo politiko do koroških Slovencev višji forumi, forumi Informbiroja.

Na Koroškem se je v malem odigralo to, česar vidimo že 17 mesecev v zvezi s sporom med Informbirojem in FLR Jugoslavijo. Namesto popolne enakopravnosti se tam skuša sprovajati linija vodilnih narodov in držav. Namesto utrjevanja medsebojnega prijateljstva in tesnega političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja med vsemi naprednimi državami skušajo vsiljevati politiko ene velike države vsem malim. S klevetanjem nove Jugoslavije in s podtikavanjem najhujših mednarodnih zločinov, kot delajo za strmoglavljenje vlad v sosednjih državah dejansko netijo sovražstvo in šovinizem proti jugoslovanskim narodom pri njihovih sosednjih narodih. To je jasno pokazal zloglasni budimpeški proces, in če vemo o dnevnih pozivih radijskih postaj v SZ in v ostalih ljudskih demokracijah „zdravim silam“ v Jugoslaviji, naj strmoglavijo svojo vladno in vodstvo KPJ, nam je jasno, da je to podtikovanje lastnih grehov Jugoslaviji. To pa se z borbo za mir, o kateri največ pišejo in govore ravno informbirojevski krogi, nikakor ne da spraviti v skla.

Tudi Centralni komite KP Avstrije je vprežen v ta informbirojevski voz. To dokazuje poleg tega, kar smo koroški Slovenci sami občutili, že drug najnovejši primer v Avstriji. Pred nekaj dnevi so avstrijski komunisti s svojo večino v odboru — verjetno po „višjem“ navodilu — sklicali občni zbor Avstrijsko-jugoslovanskega društva. Sklicali so ga z namenom,

Petletka preoblikuje novo Jugoslavijo

Nasprotniki nove Jugoslavije tekmujejo med seboj, kdo bi jo bolj očrnil, kdo bi bolj omajal zaupanje vanjo, posebno pri Slovencih izven države, ki se čutijo z matičnim narodom v Jugoslaviji močno povezane in vidijo v Jugoslaviji tudi svojo glavno zaščitnico. Za tako nečedno početje najdemo primeru samo še v blatenju Sovjetske zveze, ki se vleče že od njenega rojstva sem kljub vsem dokazom o njenem velikanskem napredku. Na žalost se prav tiste države, ki bi morale poznati težave pri socialistični gospodarski izgradnji, najbolj veselijo teh težkoč, ki jih ima nova Jugoslavija, ne najdejo pa v njihovem časopisju niti košček prostora za podatke ali pohvalo za napredek, ki ga je delovno ljudstvo Jugoslavije v izvajanju petletnega plana že doseglo.

Pred vojno je bila Jugoslavija pretežno poljedelska država. Domača industrija ni skoraj v nobeni panogi zadoščala za kritje potrošnih potreb v državi. Zato je industrijske proizvode uvažala iz drugih držav, v zameno pa izvažala les, živilo, žito in dragocene zaklade svojih rudnikov, na primer baker, svinec, železo, boksit ali druge, ki bi jih mogla, če bi imela lastno industrijo z uspehom predelovati sama. Prav

Kjer so bile razvaline, rastejo tovarne

Tam, kjer je bil po vojni kup razvalin, delajo danes s polno paro novozgrajene tovarne. Že leta 1947 je bila dograjena v Železniku pri Beogradu tovarna težkih orodnih strojev, ki bo eno največjih industrijskih podjetij v Jugoslaviji. Titovi zavodi „Litostroj“ v Ljubljani, kjer grade turbine, vodne črpalke za melioracijska dela in namakalne naprave, so danes v polnem obratu. S polno paro dela tovarna „Djuro Djakovič“. Izdelovanje tovornih vagonov, ki so jih že izdelovali pred vojno, so predali drugim, sami pa izdelujejo največje železne konstrukcije za nove tovarne in mostove, za proizvodnjo lokomotiv, parnih kotlov in pagerjev, in v zadnjem času tudi vrtnih naprav za vrtnanje nafte.

Tudi tovarna „Lolo Ribar“ noče zaostajati. Ona se je specializirala na naprave za črno metalurgijo. Tovarna v Smederevu je največje podjetje v Jugoslaviji za izdelovanje gradbenih strojev. Čeprav ni popolnoma dograjena in še vedno prihajajo zanjo novi stroji, bodo do konca leta v njej že izdelani prvi gradbeni žerjavi. Borski rudnik pa bo v kratkem dobil iz te tovarne velike transporterje.

Kemijska in prehrabna industrija sta dobili že številne stroje iz tovarne „Jedinstvo“ v Zagrebu. Z njimi bodo sedaj začeli izdelovati sami penicilin.

Kinoprojektor, ki ga izdeluje tovarna „Iskra“ v Kranju, spada med najboljše na svetu. Tam že dalj časa izdelujejo tudi telefonske aparate,

da društvo razbijejo, zato tudi so postavili na dnevni red kot prvo točko razpust društva.

Kakor smo v začetku ugotovili, je osnovna linija v borbi za mir prijateljstvo med vsemi narodi, na osnovi enakopravnih odnosov. Zato pa je potrebno, da se narodi medseboj spoznajo, da spoznajo medsebojno kulturo, da se zblížajo, kajti šele tedaj bo možno res tesno prijateljsko sodelovanje. Takim ciljem služi tudi avstrijsko-jugoslovansko društvo in je s tem močan faktor v borbi za svetovni mir.

Namesto, da bi avstrijski komunisti oziroma njihovo vodstvo po načelih Stalinovih tez o nacionalnem vprašanju poučevali avstrijsko ljudstvo o enakopravnosti in enakovred-

tako je morala uvažati razne surovine, ki jih je rabila za svojo sicer skromno industrijo, ki bi jih pa prav tako lahko proizvajala doma.

Struktura jugoslovanske zunanje trgovine pred vojno nam dovolj zgovorno priča o tem za državo in ljudstvo škodljivem in spricho naravnega bogastva tudi nenormalnem gospodarskem ustroju, ki je Jugoslavijo spravljaj hkrati v gospodarsko in politično odvisnost od kapitalističnega sveta. Nad polovico celotnega jugoslovanskega uvoza je pred vojno padlo na polne izdelke, na tretjino pa na surovine in polizdelke, ki jih je rabila domača industrija.

Razumljivo je zato, da je nova ljudska oblast dala v petletnem planu največji poudarek predvsem industrijskem dvigu, dvigu drugih gospodarskih panog pa le vzporedno z industrijskim razvojem.

Ogromna stavba petletke je že nad polovico dograjena. Zdaj jo dvigajo naprej s tem, da gradijo nove tovarne, odpirajo nove rudnike, vrtajo v zemljo in iz nje prvič črpajo nafto, gradijo hidrocentrale, ki bodo dale moč vsem tem novim napravam industrije. Obnovljene in na novo zgrajene tovarne že dajejo jugoslovanskemu ljudstvu iz dneva v dan nove proizvode.

te, električne števece in radioaparate. Tovarna Sutjeska dobavlja bolnicam kirurškijske instrumente, ki po kvaliteti nič ne zaostajajo za inozemskimi. V tovarni stekla v Paračinu so pričeli izdelovati stekla za naočnike in sferno steklo za kopiranje načrtov.

V tovarni v Rankovičevem (prej Kraljevo) so izdelali prvič težke vagonne z nosilnostjo do 50 ton. Nad 20 vagonov so dali že v promet. Tovorni avtomobili znamke „TAM“, izdelani v Mariboru, so se dobro ob-

Povsod gradijo ceste in železnice

Že pred polovico petletke je bilo dograjenih 559 kilometrov železnic. Proge Brčko — Banoviči, Šamac — Sarajevo, Nikšić — Titograd so znane po vsem svetu. Med drugimi važnimi železnicami v državi je tudi proga Bihač — Knin, ki veže severozapadno Bosno in osrednjo Hrvatsko z Dalmacijo.

Po vsej državi gradijo in modernizirajo ceste, da omenimo samo ceste Ljubljana — Postojna, Ljubljana — Celje in predvsem avtostrada „Bralstva in enotnosti“ iz Zagreba v Beograd.

Govoriti bi morali tudi še o uspehih in o izgradnji kmetijstva v prvi polovici petletke. Če bi hoteli govoriti o tem podrobneje, bi morali navajati dolgo vrsto števil in pisati o opravljenem delu strojnih in traktorskih postaj, o uspehih se-

nosti vseh narodov in se s tem borili za svetovni mir v območju svoje države, vidijo edino perspektivo, ki jim jo narekuje Informbiro — napadati in klevetati novo Jugoslavijo ter s tem onemogočiti že prve korake do medsebojnega prijateljstva med jugoslovanskim in avstrijskim ljudstvom, kar je v ogromno škodo predvsem tudi nam koroškim Slovincem.

Kdor pa razbija prijateljstvo in sodelovanje med narodi in državami, nedvomno slabi vse svetovni miroljubni pokret, pri čemer je vseeno, ali dela to po liniji zapadnih imperialistov ali po liniji Informbiroja. Slabiti miroljubni pokret se pravi, zahrbtno napasti svetovno fronto miru, se pravi, postaviti se v isto vrsto z vojnimi hujskači.

nesli in danes jih vidimo po vseh cestah Jugoslavije.

Kjer so tovarne, ne sme primanjkovati električnega toka, zato gradijo po vsej državi vzporedno z industrijo tudi velike vodne in kalorične centrale. Že dograjena je hidrocentrala na mariborskem otoku, ki je z 54.000 kilovati druga največja v Jugoslaviji. Generator, ki tehta 320 ton in ima v premeru 10 metrov, je bil ves zgrajen v Jugoslaviji. Poleg centrale na Mariborskem otoku pa je v gradnji še 22 drugih elektrarn širom vse Jugoslavije.

V zemlji odkrivajo velika bogastva

Jugoslavija pred vojno ni dosti raziskovala svojih rudnih bogastev. Takoj po vojni so pričeli s smotrni raziskovanji. Geologi so našli v teh letih za nekaj milijard ton novih ležišč premoga. Kmalu bodo odprli dva nova rudnika med Zenico in Kleko. Premogovnike v Zenici, Brezi in Kaknju so precej razširili. V Tuzlanski oblasti odpirajo dva rudnika in v Sandžaku so na tem, da odprejo velik premogovnik pri Plevljah.

V centralnem rudarskem institutu so z vsemi silami na delu. Našli so nova velika in bogata ležišča železne rude, ki bodo skupaj z ostalimi rudami popolnoma krili potrebe železarstva. Manganovih rudnikov Jugoslavija pred vojno ni poznala. Sedaj bodo v kratkem odprli velik rudnik mangana v Makedoniji. Že od nekdanje Jugoslavije ena izmed najbogatejših držav na krogu v Evropi. Sedaj so našli nekaj novih ležišč te dragocene rude v Makedoniji in na Kosmetu. V Črni gori so našli ležišča svineca in cinika ter bogata ležišča bakra v Srbiji in Makedoniji. Pri raziskovanju ležišč nafte so dosegli geologi velike uspehe, nadalje so našli geologi tudi velike plasti gline, belega boksita, kvarcija, mavca, grafita in kremencevega peska.

menske službe, o izgradnji številnih žitnih skladišč itd. Govoriti bi morali tudi o rasti in uspehih državnih posestev in o številnih melioracijah in sušitvah močvirnatih zemlje. Tu omenjamo samo velike melioracijske načrte, ki bodo predmet bodočega dela. To so: zgradnja prekopa Donava — Tisa, ki ne bo samo velik plovni objekt, temveč bo hkrati služil tudi osuševanju poplavam podvrženih kmetijskih področij in namakanju zemlje, kjer je izpostavljena suši. Drugi načrt je osušitev Lonjskega polja na Hrvaškem, ki bo lahko dalo v proizvodnji žita več pšenice kakor ves obvezni odkup hrvatske republike. Tretji načrt pa je osušitev Skadrskega jezera, ki bo omogočila Črni gori proizvodnjo najfinejših vrst bombaža.

Predaleč bi nas vodilo, če bi hoteli s številkami dokazovati uspehe na drugih področjih gospodarske dejavnosti, v financah in trgovini, v gradbi stanovanj, v prosveti in v socialnem skrbstvu. Pustimo številke ob strani in se zadovoljimo z vidnimi in otipljivimi dokazi velikanškega gospodarskega napredka, ki smo jih pravkar našli in ki so hkrati odgovor jugoslovanskega ljudstva lažnjivi kominformski gonji. Kdor vidi te ustvaritve in vidi jugoslovanske delavce pri delu, ta mora biti presenečen in so resnične besede, ki jih je izjavil francoski književnik Jean Casseau ob svojem obisku v Jugoslaviji: „Tri dni je, ko bivam v Jugoslaviji, pa imam občutek, da prisostvujem eni največji akciji zgodovine in da ta akcija ni važna samo za jugoslovanske narode, ampak tudi za vse narode sveta.“

Pred II. zasedanjem AVNOJ-a

„Ob pravem času si prišel,“ mi je rekel Lola. „Stari (Tito) je prosil generala Vilsona, da te prepelje na avionom v neko zavezniško bolnico, kjer bi ti vzeli železo iz glave. Včeraj je prišel odgovor iz Kaira, da lahko kreneš na pot. Čakamo samo na avion. Letališče je pripravljeno.“

Stari mi je povedal one dni, da pojde misija iz našega Vrhovnega štaba v štab generala Vilsona, glavnega komandanta zavezniških sil za Srednji vzhod. Misijo bo vodil Lola, a njeni člani bodo Vladko Velebit in Miloje Milojevič. Ko bodo odšli, pojdem tudi jaz z njimi. Po operaciji in tedaj ko popolnoma ozdravim, bom pomagal Loli in tovarišem.

Sreda 3. november.

Ko se človek po dolgi odsotnosti vrne v Vrhovni štab, tedaj komaj jasno vidi, kako silno se je naša borba razplamtela v poslednjih treh mesecih. Tu v Jajcu so tovariši iz raznih krajev naše zemlje, tu dobiva Vrhovni štab iz vseh predelov Jugoslavije poročila o razvoju narodno-osvobodilne borbe iz vseh dežel Jugoslavije.

Četrtek, dne 4. novembra.

Jajce. — Zjutraj mi je povedal Stari, da se vrše priprave za sklicanje AVNOJ-a. To zasedanje bo prineslo zgodovinske odločitve. Naši narodi bodo končno zavzeli odločen ukrep napram begunski vladi in kralju Petru. AVNOJ bo prerasel v naše vrhovno zakonodajno telo. AVNOJ bo izbral telo, ki bo imelo izvršno oblast. Stari je rekel, da se bo to telo imenovalo Nacionalni komitet.

Pogovarjal sem se s tovariši o pomoči, ki so nam jo poslali zavezniki v zadnjem času. Čeprav so bile osvobodjene na Jadranu mnoge luke, ni ničesar prispelo. Lahko bi z enim samim parnikom poslali v enem dnevu toliko materiala, kolikor ga lahko pripelje štiri tisoč transportnih letal! Mi pa nismo dobili od zaveznikov niti šestdeset letal materiala, to je šestdeset ton hrane, obleke, municije, orožja vsaj kolikor porabi en njihov bataljon v enem mesecu.

Tovariši so pripovedovali, da je bil tu v Jajcu nek Amerikanec, ki je vprašanje naše pomoči razumel mnogo bolj praktično. Slišal je, da smo osvobodili nekoliko pristanišč v Dalmaciji od našega tovariša Sergeja Makijeda, ki se je vkrcal na malo ladjo na Visu in preko morja vzpostavil zvezo z zavezniki. Tisti Amerikanec se imenuje Luis Hjuot. Rekel je Makijedu, naj ga nič ne skrbi in organiziral je prevoz za pet sto ton raznega materiala v naše luke. Hjuot je z Makijedom prišel na Vis in od tam se je odpravil proti Jajcu. Bil je pri Titu in pravil, kako bomo dobili vso potrebno pomoč in se vrnil nazaj v Italijo. Toda v zadnjem času ne slišimo mnogo o Hjuotu. Zdi se, da je poslal ono pomoč na svojo roko. Angleži se jezijo nanj na vsakem koraku. Slišali smo, da Hjuot ne dela več v odseku za Jugoslavijo. V vsakem primeru nam je Hjuot omogočil osemkrat večjo pomoč, kot pa smo jo danes dobili. Sam Hjuot se ni hotel srečati z Angleži, dokler je bil pri nas. V Livnu bi bil skoraj srečal nekega angleškega višjega oficirja. Nekemu našemu kurirju je izjavil, da se ne bi hotel srečati z Angležem. Naš kurir ga je spremil v drugo sobo in rekel nato:

„Kaj sem doživel?, da krijem enega našega zaveznika pred drugim.“

Sobota, dne 6. november.

Jajce. — Večerilo se je. Šel sem k Staremu in mu nesel svoj dnevnik. Hotel ga je pregledati, preden zapustim našo zemljo. Ko sem prišel pred hišico z desk, v kateri je Stari živel in delal, so se odprla vrata in zagledal sem Starega, kako sedi za široko mizo, zbito iz desk in pokrito s papirjem. Istočasno sem zaslišal glas Levitana, napovedovalca radia Moskve, kako objavlja naredbo

tovariša Stalina ob osvoboditvi Kijeva. Od veselja sem obstal pred hišico in skozi vrata je priteknel Djido z revolverjem v roki in od veselja izstrelil v zrak, nato drugič in tretjič. Med našimi gorami so se razlegali strelji, glasniki srečne vesti o osvoboditvi naše slovanske matice Kijeva. Na drugi strani mesta je nekdo odgovoril na strele iz Djidovega revolverja. Tudi tam so tovariši poslušali Moskvo, pripravili so puške in streljanje je pretrgalo mrzli novemberski zrak. Streljanje je naraščalo, oglasile so se tudi brzostrelke, puškomitraljezi in slednjič še mitraljezi. Vsak, kdor je nosil v mestu orožje, je streljal, kape so metali v zrak, ljudje so se objemali in ponavljali: „Kijev, Kijev“. Zaslišala se je borbena krajiška pesem, pričelo se viti kozaračko kolo in črnogorski orel. Takšen odziv je imela srečna vest o osvoboditvi Kijeva v Jajcu in po vseh mestih osvobojenega ozemlja. V Bugojni, kjer je prva proletarska divizija, se je pričelo streljanje iz samokresov in se končalo z artilerijskim ognjem iz topov na samotnem griču in s hreščanjem naših tankov.

Nedelja, 7. november.

Jajce. — Lepo je živeti te dni v Jajcu. Od vseh strani prihajajo vesti o velikih zmagah. Kijev je naš, Virovitica je naša. Koprivnica je naša. Skoraj se sestane AVNOJ in tu v Jajcu cvete kulturno življenje. Dom kulture je zgorel, opaljeni zidovi so bili brez strehe. V slabih treh tednih so popravili zgradbo, naredili streho in izvršili notranja dela. Svežani otvoritvi je prisostvoval Tito, šef angleške misije in drugi gosti. Ob tej priliki je govoril Radovan in prikazal naš donos do kulture ter podčrtal, da vedno mislimo, da ni daleč dan zmage, ko bomo začeli obnavljati našo zemljo, ko pričnemo graditi našo ljudsko kulturo.

V dvorani doma kulture sem gledal zvečer „Revizorja“. Uprizorili so ga člani gledališke skupine „Narodne osvoboditve“. Tudi Stari je bil prisoten. Naše gledališče je priredilo v tem mesecu že dve premieri. Pred nekaj dnevi je bila premiera „Narodnega poslanca“. Velike napore so vložili tovariši naše gledališke skupine, da bi čim boljše pripravili ti dve deli. Pripravljali so „Revizorja“ že v decembru lanskega leta v Bihaču, toda prišla je IV.

Na povratku

Končano je drugo zasedanje AVNOJ-a. Slavno zasedanje — ne le zaradi odločb zgodovinskega pomena, marveč tudi zaradi tega, ker stoji za AVNOJ-em neizčrpana sila ljudskih množic Jugoslavije, ker so se pravi predstavniki teh množic sredi boja, medtem ko sovražnik pušča po domovini, zbrali iz vseh krajev Jugoslavije ter napravili dalekosežne sklepe.

Svetovalci iz Hrvatske in Slovenije se morajo vrniti na teren borbe domov. Prebiti se je treba iz Bosne na Hrvatsko in celo v Slovenijo, kar

ni enostavna zadeva.

Preko radijske postaje so prišli odgovori na vprašanja, kako „čista“ so pota, kakšne so sovražnikove sile, ki so verjetno obveščene o zbiranju članov AVNOJ-a iz vse države in ki bi rade stvorile zasede, če bi ugotovile smer premikanja.

Slovo od Jajca — dragega mesta. To mesto se je vsem priljubilo, ker je z njim v zvezi zgodovinska noč, ker so v njem videli Tita, ker so se tam znašli mnogi stari tovariši po dolgem slovesu.

(Nadaljevanje na 4. strani)

ofenziva, prišla je V. ofenziva in delo se je komaj sedaj izpeljalo. V Bihaču so priredili „Sumljivo osebo“. Tedaj je imel največjo skrb za gledališče Veso Masleša. Kot poverjenik za prosveto pri AVNOJ-u je izdelal pravilnik za gledališča in skrbel za skupino igralcev. Naši igralci so odigrali ogromno vlogo, odkar so prišli na osvobodeno ozemlje.

Ponedeljek, 8. november.

Kaže, da avijon še dolgo ne bo prispel. Moči mi vse bolj popuščajo, temperatura je vedno večja, strašno žumenje v glavi nikakor noče jenzati. Moral bom potovati z ladjo v Italijo. Toda VIII. Korpus je javil, da so Nemci pričeli ofenzivo in da so pretrgali pot. Del poti med Aržavo in Podgorico se bomo prebijali skozi nemške zasede.

Torek, 9. novembra.

Jutri zjutraj moram z vozom do Bugojne, s kamionom do Livna, a od tam po partizansko skozi nemške zasede. Popoldne sem ležal. Imel sem vročino in Lola me je obiskal. Razgovarjala sva se o juliju 1941. leta, ko sva sedela neke noči skupaj v grmu na Dedinju in je nebo razsvetljeval požar. Gorela je garaža nemških kamionov v Grobljanski ulici, ki so jo zažgali beograjski skojevci. Spomnil sem Lolo na ono, kar sva se takrat pogovarjala, o velikemu dnevu, ko bo Beograd osvobojen. Lola se je nasmehnil: „Ti odpotuješ prvi v Kairo, operirali te bodo in zdravnik ti bo vzel železo iz glave. Kmalu pridem tudi jaz za teboj in potem pojdeva skupno v osvobodjeni Beograd... Skupno pojdeva prav na tisto mesto, tisto grmovje in uživala bova v svobodnem Beogradu...“

Sreda, 10. november.

Jajce. — Polnoč je minila, čez tri ure odpotujem v Bugojno. Hitro pišem te vrste. Ves dan sem se poslavljaval od tovarišev. Teško je slovo. Tito mi je krepko stisnil roko, čestital mi je na činu podpolkovnika naše vojske in nekolikokrat mi je ponovil, da je osnovna stvar, da čimprej ozdravim. Ob slovesu mi je rekel: „Tvoja Milica bo moja skrb, vse dokler se ne povrneš v Jugoslavijo!“

Moja Milica bo kirurg, bo komunist — izpolnila se bo moja obljuba Olgi, izpolnile se bodo njene besede, ki jih je govorila na nosilih nekoliko trenutkov preden je izdihnila pod skalami Romanije. Djido me je toplo objel. Solze so mi stopile v oči, ko sem se spomnil, kaj sva skupaj preživela v teh šestih letih. Dokler bom v Egiptu, mi bo dnevnik čuval Djido.

Ne bo se od njih ločil, nosil jih bo stalno v borbi s seboj.

Marko mi je obljubil, da po operaciji ne ostanem dolgo časa v inozemstvu, da se kmalu vrnem v naše planine.

Nekoliko poprej sem žel ob električni centrali in tovarni. V mestu je vse zamrlo, vse je spalo, le v tovarni so žumeli motorji, raztopljeni kremen je obsvetljeval naše planine, a meni so tekle solze. Spomnil sem se Like, Banje, vasi pod Kočevskim Rogom, Krajine, tisoče požganih domov. To je naša slavna preteklost, a to žumenje in brnenje motorja, ta ogenj — to je naša bodočnost. Vsa naša zemlja bo obnovljena. Pokolenja bodo z hvaležnostjo govorila o naši generaciji. In zato sem obrisal solzo — težko je, preteško se je ločiti od naših porušenihi vasi in mest, od naših velikih grobov.

Zagledal sem se v ogenj, poglobil v žumenje in se spomnil Bevcvih (Kardeljevih) besed: „Po operaciji bodo pred teboj odgovorne naloge. Samo smelo naprej!“

Odšel sem od tovarne in centrale in razmišljal o Djidovih besedah: „Po tej vojski ne bi hotel živeti v nobeni drugi deželi kakor v naši.“

Resnično je, v teh dveh in pol letih smo se jo naučili še bolj ljubiti. Silno ljubimo te naše gore, kjer bodo kot sedaj v tovarnah v Jajcu plamteli ognjeni zublji, glasniki novih srečnih dni.

(Odlomki iz Dedijerovega dnevnika)

Loga ves. Kovačevega očeta Janeza Koširja ni več med nami. Dne 10. novembra nas je zapustil za vedno. Vse leto sem je že bolehal, pa tudi ni bil več med najmlajšimi. Imel je na svojih ramah že precej križev. Vse, ki so ga poznali, je njegova smrt zelo potrla. Bil je zelo dober človek in vsakemu rad pomagal. Zato smo ga imeli vsi radi in ga spoštovali. Bil je eden izmed onih naših možakarjev, ki so kljub vsemu nasilju in preganjanju ostali zvesti svoji slovenski zemlji in svojemu narodu. Vse njegove življenje je bilo le delo za vsakdanji kruh in življenjski obstoj. Tesno je bil povezan s svojo grudo, jo nad vse ljubil in jo z veliko skrbjo obdeloval. Kakor nam vsem je minula vojna tudi Kovačevemu očetu prinesla mnogo bridkosti: izgubil je svojega sina Jozeja, ki so ga nasilno vtaknili v nemško vojaško suknjo in je padel daleč nekje na severu.

Dne 14. t. m. smo jako priljubljene Kovačevega očeta položili na domačem pokopališču k zadnjemu počitku. Ogromna množica ljudi, ki se je zbrala na domu in ob grobu, je vzorno pokazala, kolikšen, je bil njegov ugled in njegova priljubljenost. Cerkevne obrede je opravil njegov sorodnik, č. g. dekan Kristo Košir.

Naj mirno počiva v domači zemlji, ki jo je tako ljubil in s katero je bil tako tesno povezan! Zaostalim pa naše iskreno sožalje.

Celovec. Kakor vemo, so bile v poslopju celovške gimnazije do pred kratkim britanske zasedbene čete in je bila zato vsa šola preložena v nekdanje marjanišče v Velikovški ulici. Zdaj so zasedbene čete to poslopje izpraznile in gimnazija — humanistična in realna — se je spet prenestila v staro poslopje. V četrtek, dne 24. novembra t. l. so gimnazijo oficijelno odprli. Na to proslavo so bili povabljeni starši dijakov, prijatelji ter vsi oni dijaki, ki so nekoč sami obiskovali celovško gimnazijo.

Upamo in pričakujemo, da bo celovška gimnazija res služila svojemu pravemu namenu, zlasti, da bodo na tej šoli upoštevali tudi slovenske dijake. Doslej imamo v tem le slabše izkušnje. Slovenski dijaki, ki so nekoč, bodisi v prvi avstrijski republiki, bodisi v nacističnem času ali pozneje sami obiskovali celovško gimnazijo, vedo marsikaj povedati, zlasti, da jih je skrajno šovinistično in protislovensko učiteljstvo zapostavljalo kjer koli je le moglo, da so jih smatrali za ljudi druge vrste, da so jih zaradi narodne zavesti slabše ocenjevali ter da so jih vzgajali v popolnoma šovinističnem in protislovenskem duhu. V mnogih primerih so na slovenske dijake izvajali pritisk in jih poskušali odtujiti slo-

venskemu narodu. Kdor pa ni klonil, se mu ni obetalo nič dobrega.

Naše zahteve po lastni slovenski gimnaziji so doslej smatrali le kot krpe papirja in jih vrgli v koš. Zato poudarjamo: šole, nižje in višje, morajo biti res ustanove, kjer se mladina vzgaja, ne pa, kot je to zdaj, ponemčevalnice in v neštetih primerih poneumnevalnice slovenske mladine. Proč s šovinizmom, ki je tako škodljiv in prinese samo nesrečo narodu, ki ga goji, pri nas pa seje razdor med slovenskim in avstrijskim ljudstvom in ga pogloblja.

Vetrinj. V soboto, dne 19. novembra t. l. je osemindesetletna Pavla Jarič v poznih večernih urah šla po cesti Vetrinj-Hodiše. Na enkrat jo je nekdo — očitno kolesar,

si spet za silo uredili svojo domačijo. Končno pa so bili le tako daleč. Zdaj so spet odprli gostilno, ki je bila zaprta vse od leta 1942, ko so bili izseljeni. Pred izselitvijo pa so pri Čemernjaku imeli tudi trafiko. Nacistična oblast jo je takrat dala sosedni gostilni, ki pa jo ima še sedaj, čeprav je koncesija za trafiko zapisana še vedno na Kristofove, pd. Čemernjakove. Številne intervencije s strani tov. Kristofa so bile doslej brez uspeha in mu je neki uradnik celo dejal, da bo težko šlo, da bi tov. Kristof dobil trafiko nazaj. Ni to edini primer, kako današnje oblasti popravljajo škodo slovenskim izseljencem. Takih primerov je mnogo in jih lahko dnevno opazamo. Toda na kaj čaka oblast? Morda na to, da nas

Po naši zemlji

ki se je vozil brez luči — zadel in jo podrl na tla. Padla je tako močno, da je pri tem dobila pretres možganov in so jo morali prepeljati v celovško deželno bolnico.

Železna Kapla. V starosti 78 let nas je v petek, dne 18. novembra za vedno zapustil daleč naokoli poznani Franc Piskernik pd. Kundl. Bil je že dalj časa hudo bolan. Pogreb rajnega Piskernika je bil v nedeljo ob silni udeležbi domačinov in vseh, ki so ga poznali. Položili smo ga na domače pokopališče pri Mariji Devici v Trnju. Naj v miru počiva! Vsem zaostalim velja naše iskreno sožalje.

Pečnica. Pri Čemernjaku so v nedeljo, dne 13. novembra spet odprli svojo gostilno. Čemernjakova družina je ena izmed tistih zavednih slovenskih družin, ki je bila nevarna tretjemu rajhu in je vsled tega morala aprila 1942. leta z mnogimi drugimi zapustiti svojo rodno grudo in romati v pregnanstvo. Kakšni so bili načrti, ki so jih nacisti imeli z izseljenci in vsemi koroškimi Slovenci sploh, predobro vemo. Toda prišlo je drugače, izseljenci in z njimi tudi Čemernjakova družina, so se vrnili na svoje domove, ki skoraj v nobenem primeru niso bili podobni onim, ki so jih zapustili. Vse je bilo razdejano, ni bilo tega, ne onega, manjkalo je najnujnejšega orodja, vse je bilo zanemarjeno itd. Tako tudi pri Čemernjaku. Mnogo je bito treba truda in pridnega dela, da so

bodo spet izseljevali in potem ne bo treba popraviti škode? Izgleda skoraj tako! Toda naj le čaka, na to bo vsekakor čakala zama! Sicer vemo, da bi nekateri radi, da bi se časi izseljevanja spet povrnili in so nam to ob neštetih priložnostih že obljubljali, toda naj si bodo končno na jasnem: so bili časi, ko so nas izseljevali, toda ti časi so enkrat za vselej minili! To nam jamči naša junška narodnoosvobodilna borba.

In kdor koli hodi v Pečnici, v Ledenicah ali tam kje v bližini, prijazna Čemernjakova družina ga vabi, zlasti pa vabi izseljenec, s katerimi je nekoč preživela v Eichstättnu in na Hesselbergu, pozneje pa v Rehhoftu najhujše čase zatiranja in preganjanja koroških Slovencev.

Sveče. Zelo redko se oglašamo in kadar se končno enkrat oglasimo, vemo povedati samo žalostne novice. Tako tudi sedaj. Te dni smo položili v domačo zemljo mater Barbaro Fajnik, ki nas je dne 15. novembra za vedno zapustila. Obilna udeležba na pogrebu je pričala o njeni priljubljenosti. Vse svoje življenje ni poznala drugega kot delo. Mnogo je morala tudi pretrpeti. Bila je jako dobra žena, ki je vsakemu, ki je bil v stiski, rada pomagala če je le mogla. Naj počiva v miru!

Št. Janž v Rožu. Te dni je umrl Lovrenc Mak v starosti 79 let. Bil pa je zdrav in krepke narave in vsi smo bili presenečeni, ko smo zvedeli, da ga ni več med nami. Pa je že

OPOZORILO

čitateljem in prijateljem našega lista

Vse čitatelje in prijatelje našega lista opozarjamo, da bomo tudi letos objavili božična in novoletna voščila. Prosimo, da nam vsi, ki želijo preko lista poslati svojem voščila za praznike, to sporočijo najkasneje do 10. decembra 1949.

Uprava „Slovenskega vestnika“
Celovec — Klagenfurt 2, Postschließfach 17

tako. Bela žena pač pride in ne sprašuje, če je to komu prav ali ne.

Rajnega smo položili k zadnjemu počitku na domačem pokopališču. Bil je jako priljubljen in nam bo

ostal v trajnem spominu. Naj v miru počiva. Zaostalim pa naše sožalje.

Djekše. Tukajšnji občinski tajnik Vinko Napečnik se je naveličal samega življenja. Dolgo je premišljeval, kaj naj stori, da mu ne bo več dolgčas in da ne bo vedno tako sam. Pa jo je končno le pogruntal. „Oženil se bom“, je dejal. Pa tako je tudi napravil. Za svojo življenjsko družico si je izbral Frido Samselnik, ki mu je pred oltarjem celovške farne cerkve obljubila zvestobo do smrti. Zdaj gotovo ne bo več sameval in tudi mu ne bo več dolgčas.

Pa to še ni vse. Samskega življenja sta se tudi naveličala še tukajšnji nadučitelj Jožef Lindl, ki je sklenil zakonsko zvezo z učiteljico Brunhildo Krebic, in kmečki sin Polde Sprachman pd. Pečnik v Hudem kraju, ki pa si je za svojo ženo poiskal Angelo Messner.

Vsem trem parom čestitamo in jim želimo obilo sreče v njihovem nadaljnjem življenju.

OBJAVA

Ob priliki državnega praznika dne 29. novembra 1949 bo politični predstavnik in opolnomoženi minister FLRJ Viktor Repič prejemal čestitke jugoslovanskih državljanov, živečih v Avstriji, od 11. do 14. ure v prostorih Političnega predstavništva na Dunaju I., Annagasse 20.— Iz sekretariata Političnega predstavništva FLRJ.

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NAČRTU

Prva stvar, ki je na sporedu, je zveza med Uralom in Kuzbazom, ki bi jo vzpostavilo dobro železniško omrežje.

Ali je ta naloga rešena?

Ne še.

Stvar ni tako preprosta, kakor se zdi. Naše železnice bi vozile v eno smer polne, v drugo bise vračale prazne. Ako bi dopustili, da bi vlaki prazni tekli, bi po nepotrebnem trošili milijone rubljev.

Kaj naj torej napravimo? Treba si je nekaj izmisliti. Treba je stvar tako urediti, da bodo vlaki tudi v obratno smer vozili tovor. Kaj bi lahko prevažali iz Urala v Kuzbaz? Rudo. Torej naj vozijo rudo. Tako bo šel v eno smer premog na Ural, v drugo pa se bo peljala ruda v Kuzbaz.

Kaj pa bomo z rudo v Kuzbaz? Topili jo bomo. To se pravi, da bo treba zgraditi v Kuzbaz metalurški tovarne. Ker, če hočemo topi-

ti rudo, potrebujemo koks, ki ga pridobivamo iz premoga v kemičnih tovarnah. Istočasno s koksom pridobivamo iz premoga še druge vrste kemičnih proizvodov, med temi umetna gnojila, barve in zdravila. Zaradi tega je treba zgraditi tovarne za kemične proizvode prav tako na Uralu kakor tudi v Kuzbaz.

To pa še ni vse. Za te tovarne so potrebni stroji in sicer mnogo strojev.

Za vse te tovarne pa je treba mnogo delovnih sil: treba bo zaposliti na tisoče delavcev.

Za delavce bo treba zgraditi hiše in mesta.

Delavce pa je treba tudi hraniti in oblačiti. Zato je treba ustanoviti sovhoze, mline, klavnice, tovarne suknene blaga in platna, tovarne obuvale. Vse to je treba šele narediti.

Za sovhoze pa so potrebni trak-

torji, zatorej je treba postaviti tovarne traktorjev.

Tovarne, mesta in sovhozi pa bodo potrebovali električne energije.

Vidite, do kod smo prišli. Začeli smo z nekoliko metalurgičnimi tovarnami in rudniki, pa nam je iz tega zrasla docela nova pokrajina z mesti, električnimi centralami in sovhozi.

Načrt je tista pot, ki jo je treba ubrati, da se bo naša dežela dvignila. Ta načrt se sedaj ustvarja na področjih Urala in Kuzbaza. In tu se ustvarja tisto, o čemer smo spredaj govorili, to je velika zveza ali kombinat Ural — Kuzbaz.

OSMO POGlavJE

MOJSTRI IZ ŽELEZA

1. Kateri stroji so najpotrebnejši?

Kovine za stroje imamo, energijo tudi.

Kakšne stroje bomo izdelovali?

Potrebni so nam vsakovrstni stroji. Stroj je veliko. Za vsako delo so znašli stroj. Imamo stroje, ki živajo čevlje, take, ki predejo prejo, ki posnemajo maslo, ki izdelujejo papir. Imamo stroje, ki računajo. Imamo pa tudi stroje, ki izdelujejo stroje.

Strojev je na deset tisoče. Kateri med njimi so najpotrebnejši?

Najpotrebnejši so tisti stroji, ki izdelujejo stroje. To je pač jasno: ko bomo imeli take stroje, bomo imeli tudi vse druge. Ako bomo imeli železne kovače, ključavničarje, strugarje, vrtalce, brusarje, likalce, nam bodo naredili kateri koli stroj za katero koli tovarno.

To je vse.

Takih strojev smo imeli doslej malo.

Imeli smo avtomobile, toda ni bilo strojev, ki izdelujejo avtomobile. Imeli smo traktorje, toda nismo imeli strojev, ki izdelujejo traktorje. Zato smo morali in še moramo kupovati avtomobile, traktorje in mnogo drugih stvari v inozemstvu in plačevati evropskim in ameriškim kapitalistom težke denarje.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624-4; Za vsebino odgovarja: Franco Kosutnik. Tiska: Robitschek u. Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošljejo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

POSNEMAJMO JIH

Dne 13. novembra 1949 je imela Kmečka zveza za Slovensko Koroško svoj občni zbor na Blatu pri Pliberku. Iz poročila, ki ga je o svojem delu v poslovni dobi podal odbor, je bilo videti, da je v blaški občini Kmečka zveza za Slovensko Koroško živo povezana z življenjem, delom in vprašanji tamkajšnjih kmetov.

V vseh potrebah, ki jih je občutilo kmečko prebivalstvo, je bila vedno na prvem mestu Kmečka zveza za Slovensko Koroško in pomagala kmetom, da bi jim omogočila, kar zahtevajo in kar želijo. Posegla je na vsa področja kmečkega gospodarstva.

Ko so po naših kmetijah vsled previsoko odmerjene oddaje že ziale velike rane, so prvi stopili na plan naši kmetje iz blaške občine in predložili deželni vladi od 85 kmetov podpisano zahtevo, kjer so odločno zahtevali revizijo odmerjanja oddaje malim in srednjim kmetom v zvezi s predpisi oddaje lesa, mleka in živine.

Ko pa v zvezi z oddajo živine oblasti niso prenehale s krivično odmero oddaje, so se blaški kmetje skupno z drugimi občinami iz pliberške okolice zbrali na protestnem zborovanju, s katerega so poslali petčlansko delegacijo deželnemu glavarju z najostrejšim protestom in zahtevo po sprejemu zastopnikov Kmečke zveze za Slovensko Koroško v vse oskrbovalne odbore, vključno deželnega, da se vsa nasilno odzeta živina nemudoma plača in da se odstranijo iz okrajnega oskrbovalnega odbora vse osebe, ki so glavni krivci nasilja nad tamkajšnjimi kmeti. Ta odločnost je imela vsaj delen uspeh in so z nasilnim odvzemom živine v pliberški okolici prenehali.

Kmalu nato pa so kmetje spet dobili najmanj za 100 odstotkov previsoko odmerjeno oddajo svinj. Spet je bil odbor Kmečke zveze na Blatu tisti, ki je posredoval pri okrajnem glavarju v Velikovcu.

Ko je postala splošna podrazitev vseh kmečkih potrebščin dejstvo in ker so ostale cene kmetijskim pridelkom na stari višini in so v nekaj primerih celo padle ter zaradi ponovne previsoke odmere oddaje živine, za leto 1949, so se kmetje iz blaške okolice spet zbrali na zborovanju in se od tam pritožili pri deželni vladi ter obsodili takšno početje kot načrtno gospodarsko uničevanje našega kmeta.

Pa ne samo na tem področju je delal odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško na Blatu. Boril se je tudi, da dobi za načelnika občinskega kmečkega sveta domačega človeka, da odstrani s tega položaja tujega, kmetom nasprotnega strankarja. Občinski odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško na Blatu je organiziral v lanski zimi 2 kuharska tečaja in sadjarski tečaj ter še nekaj posebnih strokovnih predavanj. Njegov največji uspeh pa je bil „Dan žetve“ na Blatu (18. 7. 1948), kjer je zbral na skupnem kmečkem prazniku 1.500 ljudi. Nič manjši po vrednosti pa je bil tudi „Dan košnje“, ki je bil nekaj tednov pozneje v Cirkovčah. Blaški odbor je tudi z vso vnemo sodeloval pri sadni razstavi Kmečke zveze.

Delo občinskega odbora Kmečke zveze Blato, ki sega kakor v gospodarška tako tudi v politična, strokovna in gospodarsko kulturna vprašanja, zasluži vse priznanje in je tudi članstvo to občutilo, kar je brez

dvoma pokazala obilna udeležba na občnem zboru. Člani Kmečke zveze v blaški občini so spoznali, da je le v enotnosti in skupnosti ter v lastnem delu mož in uspeh za vsakega posameznika. Mimogrede povedano bodi tudi to, da dosejajo blaški kmetje ravno s pomočjo skupnih izkušenj in posvetovanj v veliko stvarih rekordne pridelke, tako je n. pr. dosegel letos eden pri pšenici 30 kratno seme. Zakaj dosežejo to? Samo zaradi tega, ker vzamejo resno sluherni dober medsebojni nasvet in ker v njih Kmečka zveza dejansko živi.

Za Kmečko zvezo za Slovensko Koroško v občini Blato pa tudi lahko rečemo, da bo za naprej njeno delo še bolj uspešno, ker je na občnem zboru izvolila novega predsednika zato, ker je dosednji predsednik oviral še uspešnejše delo in se brigal bolj za druge stvari, kot za skupne potrebe tistih, ki so mu dali zaupnico.

Posnemajmo jih, kajti sami si bodo največ pomagali.

Kako se izplača pitanje in krmljenje svinj

Ob sedanjih cenah se v splošnem bolj izplača, da krompir prodamo in mesto njega kupimo koruzo ter z njo debelimo svinje. 4 kg krompirja ima isto redilno vrednost in isti redilni učinek kot 1 kg koruze. Za 4 kg krompirja pa trenutno lahko kupimo približno že 2 kg koruze.

Naše gospodinje tudi dobro vedo, da šele primerni dodatek mleka ali ribje moke spravi debelitev v pravi tir, kajti ta dodatek vpliva kakor kvas v testu in povzroči, da začne tudi krompir in žitno zrnje prav uspešno delovati. Svinje se šele po tem dodatku beljakovinske krme (Eiweissfutter) začnejo prav rediti.

Vprašanje je sedaj, v kateri obliki naj damo beljakovinsko krmo, da bo čim manj stroškov a čim več uspeha.

Mladim, rastočim in do 50 kg težkim prašičem dajmo kot beljakovinsko krmilo 10 dkg (dve polni pesti) ribje moke, vsem starejšim pitovnim svinjam pa zadostuje na dan ena pest ribje moke, ostalo potrebno količino beljakovin pa damo v obliki oljnih tropin, najbolje v obliki tropin zemeljskega oreha

(Erdnusskuchen). Brejim svinjam in svinjam s pujski zadostuje, če pokladamo kot beljakovinski del krme le oljne tropine. Tropine zemeljskega oreha vsebujejo skoraj toliko

Na 20 kg žive teže je potrebno 0,15 kg preb. beljakovine.
Na 40 kg žive teže je potrebno 0,22 kg preb. beljakovine.
Na 60 kg žive teže je potrebno 0,26 kg preb. beljakovine.
Na 80 kg žive teže je potrebno 0,28 kg preb. beljakovine.
Na 100—150 kg žive t. je potreb. 0,30 kg preb. beljakov.

Zanimivo za nas je tudi, kako računajo danes avstrijski strokovni krogi donosnost oz. rentabilnost pitanja in reje svinj.

Ob upoštevanju vseh stroškov za

Ob prodaji 8 tednov starega in	14 kg težkega prašiča — šilingov.
Ob prodaji 12 tednov starega in	25 kg težkega prašiča 65 šilingov.
Ob prodaji 16 tednov starega in	38 kg težkega prašiča — šilingov.
Ob prodaji 20 tednov starega in	55 kg težkega prašiča — šilingov.
Ob prodaji 24 tednov starega in	75 kg težkega prašiča 34 šilingov.
Ob prodaji 28 tednov starega in	96 kg težkega prašiča 121 šilingov.
Ob prodaji 32 tednov starega in	115 kg težkega prašiča 146 šilingov.
Ob prodaji 36 tednov starega in	130 kg težkega prašiča 136 šilingov.
Ob prodaji 40 tednov starega in	143 kg težkega prašiča 112 šilingov.
Ob prodaji 44 tednov starega in	154 kg težkega prašiča 81 šilingov.

Najvišji relativni čisti donos pri prodaji pitanih prašičev bi se nahajal torej danes pri teži okrog 115

beljakovin (okrog 40 odstotkov) kot dobra ribja moka, a so za polovico cenejše. Samo mlajšim, še rastočim prašičem je potrebno, da damo vsaj del beljakovine v organski živalski obliki, torej v obliki mleka ali ribje moke. Mleko, celo posneto mleko, če bi ga morali za krmljenje doku-piti, bi bilo neprimerno dražje, kot ribja moka. Šele 10 do 12 litrov posnetega mleka vsebuje isto količino beljakovine kot 1 kg ribje moke. V Kranju smo svojčas računali čisto praktično, da odgovarja glede redilnega učinka šele 15 litrov mleka učinku 1 kg ribje moke oz. da je potrebno 1 in pol litra posnetega mleka, da dosežemo isti uspeh kot z dvema pestmi ribje moke.

Edina nevarnost pri nakupovanju ribje moke je ta, da dandanes nimamo vedno jamstva, v kolikor je tudi v resnici toliko redilna, v kolikor se pri prodaji navaja, da namreč v resnici vsebuje tudi 40 do 50 odstotkov prebavljive beljakovine. Bili so že primeri, da so prodajali v sedanjem povojnem času 10 odstotno ribjo moko za polnovredno 40 odstotno beljakovinsko krmilo. Če bi bili v dvomih glede nabavljene ribje moke, jo lahko pustimo preizkusiti v deželni kmetijski poizkusni postaji (Landesversuchsanstalt) v Celovcu, Heuplatz 2. Preizkušnja stane samo nekaj šilingov in bi se je predvsem naj posluževale naše zadrage, ki razpečavajo ribjo moko.

Nekoliko žolane gospodinje in gospodarje bo mogoče zanimalo, koliko beljakovine rabijo v krmi prašiči na dan.

krmo in delo poudarjajo (ako vzamemo za podlago deloma uradno določene cene), da znaša donos (čisti dohodek):

14 kg težkega prašiča — šilingov.
25 kg težkega prašiča 65 šilingov.
38 kg težkega prašiča — šilingov.
55 kg težkega prašiča — šilingov.
75 kg težkega prašiča 34 šilingov.
96 kg težkega prašiča 121 šilingov.
115 kg težkega prašiča 146 šilingov.
130 kg težkega prašiča 136 šilingov.
143 kg težkega prašiča 112 šilingov.
154 kg težkega prašiča 81 šilingov.

do 130 kg. Čim težje postajajo potem živali, tem bolj pada tudi donosnost reje in pitanja. **Vernik**

„Potem moram v hišo!“
Patrulja ga je odvedla nazaj v hišo. Družina je bila že vsa pokonci, ženske so glasno ihtele, le brat Gustač je z mrkim licem kot zarotnik stal ob strani.

„Kaj si storil, Petruh, kaj si storil? — Zmeraj sem ti dopovedovala...“

Petruh je molčal, vsaka materina solza ga je skelela v dno srca. Zaradi nje se je obrnil k patrolji:

„Povejte mi, kaj sem storil!“
„To boš še prehitro zvedel,“ mu je odvrnil korporal.

Petruh je neodločen stal sredi vojakov.

„No, ali se bom jaz namesto tebe obul?“ je zagrmel korporal.

Ko bi domačim ne bilo tako težko pri srcu bi bili opazili, kako se soldati zaporredoma obračajo v stran, da ne bi videli jokajoče matere in otrok.

„Ali je zadelj tiste moke?“ je vprašala mati, ki je hotela spraviti stvar na čisto, in dodala: „Če je tako, jo bomo pa plačali!“

Namesto odgovora jo je eden izmed vojakov nahrulil.

„Ah, kakšne vražje moke? Molčite o tem! Zaradi te neumnosti sem se ves premrazil. Ni hudič vstati ob petih in gaziti sneg v to puščavo jazbinsko. — Ali nimate kakega požirka pri hiši?“

Mati je molče odšla in prinesla steklenico rebikovca, ki je bil daleč naokrog znana jazbinska posebnost. Soldati so takoj izpraznili vsak po en kozarček.

Domači so se malo oddahnili. Petruh je začel natikati stare očetove škornje.

„Kaj pa je storil?“ je spet pobrala mati.

„Kaj zlodeja vemo mi! Na komando ga moramo gnati, tam bo že zve-

del, kaj je storil!“

„Ali vseeno se mi čudno zdi, zakaj me gonite!“

Petruh se je zdaj odločno postavil pred patroljo.

Soldati so se delali, kot da bi preslišali vprašanje.

Mati je znova nalila; v njej je vstajalo tiho upanje, da se bo mogoče vsa stvar le dobro iztekla.

Ko je patrolja izpraznila steklenico in se dodobra odhrkala, je korporal vstal:

„Zdaj moramo pa na noge!“

„Dobro!“ Petruh je pristopil k njemu.

Tedaj se je mati odločila.

„Jaz grem z njim!“

Preden so soldati utegnili ugovarjati, je že stala pred njimi visoko izpodrečana in v težkih gorskih čevljih.

„Gremo!“

Korporal Vuga je v zadregi pljunil na tla, a ostali vojaki so se skrivaj muzali:

„Zakaj to! Ostanite doma!“

„Nihče mi ne more prepovedati!“ je zelo odločno rekla Močivka.

Vsi naporci patrolje so bili zaman, matere ni bilo mogoče zadržati. In tako je tistega zgodnjega zimskega jutra korakala po ozki sneženi gazi od Močivja doli v jazbinsko globačo vojaška patrolja s Petruhom in Močivko; korporal je korakal na čelu, za njim aretiranec z materjo in za njima ostala četvorica.

Sprevod je trdovratno molčal. Pod težko obujo je škripal sneg. Jutranjo meglo je začelo razganjati zimsko sonce, skozi prve prelihe so se zablistali njegovi žarki, da se je ivje prelivalo v nešteti bisernih štrenjah.

Sredi poti je dejal korporal Petruhu:

„Da ne boš skušal pobegniti, ker bi te moral sicer takoj ustreliti!“

„Nima zakaj!“ je mesto Petruha odgovorila Močivka.

Koder je šla patrolja, so ljudje z začudenjem postajali.

„Močivce ženejo na grad...“

„Zakaj neki?“

„Danes je težko reči...“

Ob desetih je patrolja dospela na grad Ravne, kjer je bila komanda slovenske vojaške posadke za mežiško dolino. Grad Ravne je bil letno bivališče grofa Thurna, prijetno, široko poslopje, zidano v polrenesančnem slogu, obdano z lepim parkom in položeno na rob peščene klopi, ki jo je divja Meža v teku tisočletij izpodjedla iz obronka hribovitega predgorja Karavank. Trdo pod njim so bile črne ravenske fužine in poleg njih je ležal, stisnjen grtanec soteske Votle peči, trg Guštanj. Vojaška posadka je grad rekvirirala in v njem so zdaj gospodovali soldati Malgajeve čete, ki je bila prva zasedla mežiško dolino.

(Dalje)